

engl. i franc. specifičnim *se, si*, odn. u tal. *če, či*) izgovorom prešlo onda i u njemačke, naše i dr. jezične oblike. Početno dakle *c* u nas potječe od tradicionalnoga srednjoeuropskoga (od Nizozemske, Danske i Poljske preko Njemačke, Austrije, Češke i Slovačke do Mađarske, Hrvatske i Slovenije) čitanja latinskoga *ce, ci* kao *ce, ci*.

Vladimir Vratović

GLEDATI SVOJA POSLA

U Razlikovnom rječniku srpskog i hrvatskog jezika Vladimira Brodnjaka (1991.) za riječ *posao* piše ovako:

posao 1,7, posla m; množ posla (hd) – posao; množ poslovi; to su đavolska posla – to su vražji poslovi (ili posli); naša posla – naši posli, naši poslovi

Oznaka 1 tamo znači, između ostaloga, da je označena riječ zabilježena u rječniku Julija Benešića, a 7 da u hrvatskom postoji i druga stilski neobilježena riječ; *hd* znači da je tako u dijalektima. Vidi se da te oznake nisu baš najbolje odabrane. Riječ *posao* obična je hrvatska riječ, a iz podataka iz toga rječnika navodi se na to da bi postojala još koja odgovarajuća stilski neobilježena riječ, no takva se riječ ne daje. (O točnosti ili netočnosti tvrdnje da je u srpskom jeziku stilski neobilježen množinski oblik baš *posla* – nemam što pisati.) Ako se oznaka 7 odnosi na frazem, onda je ona na krivu mjestu, a što se tiče stanja u hrvatskom jeziku, frazemima

đavolska posla i *naša posla* nema se baš što prigovoriti. Oni u hrvatskom jeziku nisu neobični, pa “savjet” da bi umjesto prvoga moralo biti *vražji poslovi* ili *posli* i umjesto drugoga *naši posli* ili *poslovi* – nije dobar.

Slično je i u *Velikom hrvatsko-engleskom rječniku* Željka Bujasa (1999.): tamo se za *naša posla, đavolska posla, ćorava posla, gledaj svoja posla* daje oznaka ovoga značenja: “Upućivanje sa srpskih izraza, uporabe ili terminologije na hrvatski izraz.” – pa se kao hrvatski daju *naši posli, vražji poslovi, ćorav posao, gledaj svoje poslove*.

Da se pogledaju i samo neki hrvatski rječnici, vidjelo bi se što se može naći.

U velikom povijesnom rječniku hrvatske akademije znanosti takvi izrazi nisu dani pod riječju *posao* nego pod *posla* (svezak iz 1931., obradio Tomo Maretić), pa piše ovako: “imenica, kojoj se ne zna ni rod ni broj, a ni pravo značenje. U rječniku nijednom. Govori se i piše po Srijemu, po Bačkoj i Banatu, na pr. *to je njegova posla* (t. j. to je njegovo maslo), *učitelji neka gledaju svoja posla* (t. j. svoje poslove), *čudna su to posla*.” – Ima i *poslo* sr.: “isto što 2 posao. Samo u primjerima: *Koja su zabranjena žaknom? činiti svaka posla svitovnja nepristojna njihovu stanju*. Kadčić 4. *Vas služim i najpotištenija posla opravjam*. Rosa 146a.” Prvo je djelo *Theologia moralis* (...) A. Kadčića (1729.), drugo *Život gospodina Jezusa Krista* (...) Stijepe Rose (1764.).

U *Frazeološkom rječniku hrvatskoga ili srpskog jezika* Josipa Matešića (1982.) dano je više odgovarajućih frazema, dođuše, neki bez hrvatskih primjera (i bez primjera): *bapska (ženska) posla* “nešto o čemu ne vrijedi govoriti, prazne priče, koještarije”, *boš posla* “uzaludno, bezvrijedno, loše”, *ciganska posla* “prljav/

nečastan posao, makinacije" (1 pr., redakcijski), *đavolska (đavolja) posla* "vrlo složena/komplicirana/tajnovita stvar" (1 pr., Ivan Kušan), *gledati (paziti) svoj posao (svoga posla, svoja posla)* "raditi svoj posao, ne miješati se bespotrebno" (1 pr., Edhem Mulabdić), *naša posla* "neozbiljni/neodgovorni čini/postupci" (1 pr., *Telegram*), *nisu čista posla* "nešto sumnjivo/protuzakonito", *sitna posla* "nešto nevažno", *šarena posla* "nešto sumnjivo".

U *Rusko-hrvatskom ili srpskom frazeološkom rječniku I* (ur. Antica Menac, 1979.) nalazimo *to nisu čista posla i gledaj svoja posla!*.

U malim frazeološkim rječnicima Zaveda za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dan je frazem *to nije čist posao (to nisu čista posla)*.

Rječnik hrvatskoga jezika Vladimira Anića (3. izd. 1998.) od takvih frazema ima *gledati svoj posao (svoja posla), nisu to (tu) čista posla, (čija) posla – a to je moj (tvoj, njegov i sl.) posao, to su moji, tvoji i sl. posli*.

U *Hrvatskom jezičnom savjetniku* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (1999.) u rječničkom su dijelu kao množina za riječ *posao* dani oblici *poslovi, posli, posla*, s tim da je za treći u zagradi dan frazem *vražja posla*, što bi trebalo značiti da se takva množina upotrebljava samo posebno, dakle kao stilski obilježena.

O sklopu *naša posla* i drugima pisao je još 1966. u *Vjesniku* Stjepan Babić (7. VIII. 1966.). Naime, onda je u *Vjesniku* postojala povremena rubrika *Naša posla* u kojoj se pisalo o raznim lošim stvarima. Takav je naslov smetao M. Š.-u (to je bio Mate Šimundić), koji je prosvjedovao zbog takva naziva (da on tobože ne bi bio hrvatski, jer da je u hrvatskom riječ *posao* muškoga roda i ima množinu *poslovi* ili

posli), i čudio se što u *Vjesniku* ostaje takav naslov rubrike, pa je o tome pisao S. Babiću.

S. Babić odgovorio je da je istina da "oblik »posla« u hrvatsku varijantu prodire u novije vrijeme, istina jest da »posla« nije normalan nom. mn. od »posao«, ali je istina i to da prodiranje »posla« ne potiskuje normalne množinske oblike i ne mijenja imenici »posao« rod jer se upotrebljava samo u nom. mn. i samo u određenim vezama kao što su *gospodska, dječja, bablja, ženska, mangupska, lovačka, učiteljska, njegova, naša... posla*."

A evo i nekih primjera sklopa pridjev + *posla*; i po njima se vidi da takvi sklopovi u hrvatskom ni danas nisu neobični, a teško je bez veoma detaljnih istraživanja tvrditi da su oni prodirali izvana, jer su mogli nastajati unutar hrvatskoga jezika – ta postojali su i prije jakih vanjskih utjecaja, što se vidi po spomenutim primjerima iz XVIII. stoljeća:

Oni su bili uvjereni, da Davičo njima nema što reći, da su te pjesme dokona književnička posla; (...) (Zdenko Škreb, *Pjesnički jezik i prošlost*, Jezik, VI., 1957./58.);

– *Kad bi svako gledao svoja posla – promuklo je zarežala Vojvotkinja – (...)* (Lewis Carroll, *Alica u zemlji čudesa i iza zrcala*, pr. Antun Šoljan, 1989., str. 58.);

Magareća posla, naslov pjesmice basnice (Gustav Krklec, *Majmun i naočale*, 11. izd., 1990., str. 70.; prije u zbirci *Telegrafske basne*, koja je tu uklopljena);

Čista posla : kućna zabava u dva dijela, naslov (Ivan Kušan; *Forum*, mjesečnik Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 33/1994./, knj. 66, str. 11./12.);

Pasja posla, naslov (knjiga Ivana Tomičevića, 1995.; također i naslov njegova stripa u dječjem časopisu *Smib*, npr. 1998./99.:5, str. 7.);

Plašljivice jedne! Čistačenska posla! (HT1, 19. VII. 1997., 9.56);

Majmunaska posla, prigodan naslov članka o računalnoj igri *Curse of Monkey Island III* (Kletva Majmunskega otoka III) (*Vidi*, 20, IX. 1997., str. 117.);

Mogo si sjedit kod kuće i gledat svoja posla. (Ivan Aralica, *Četverored*, 1997., str. 161.; govori partizanka Bosiljka, pa je to možda kao odraz njezina govora);

Životinjska posla, naslov dječje slikovnice Arijane Čuline (Laus, Split, 1997.);

Hebrangova posla (nadnaslov članka) (*Tjednik*, 52, 20. II. 1998., str. 29.; u članku se prigovara ministru zdravstva Andriji Hebrangu zbog nekih postupaka koji da bi bili u neskladu s njegovom politikom opće štednje u zdravstvu);

Zapošljavamo i do 50 radnika na određeno vrijeme i gledamo svoja posla. (*Večernji list*, 4. X. 1998., str. 29.);

(...) što bi ga se lakonski moglo opisati kao "malomišćanska posla", da se u Hrvatskoj u stranačkim savezima (...) (*Vjesnik*, 18. XI. 1998. – Hrvatski nacionalni korpus <http://www.hnk.ffzg.hr>, XII. 1998.);

Svinjska posla, naslov romana Marie Darrieussecq, prevela Blaženka Bubanj, 1998. (izvornik: *Truismes*);

Maksimirska posla: Svi Dinamovi predsjednici (*Jutarnji list*, 27. III. 1999., str. 35., naslov);

Muška posla : priručnik za žene

ali i muškarce, naslov djela Davida Deide, pr. Olga Škarić, 1999. (izvornik: *It's a guy thing*).

Dakle takav oblik, s množinom *posla*, u hrvatskom jeziku nije neobičan, i on živi. Evo i primjera s množinom *posli*:

(*Vlaho*) *Naravno, u te posle ne treba da ga /narod/ popovi i crkve uljezivaju!* (Mihovil Pavlinović, *Hrvatski razgovori*, 4, 1877./1994., str. 93. – *O slavenstvu (...)*);

– *To su moji posli, (...)* /kaže vodeničar/ (Nikola Tordinac, *Odabrane crtice i pripoviesti*, 1890., str. 155. – *Djakovački spasovdan*);

– *Šuti, stari, to su posli gospodski, a u njih računa ne pitaj, (...)* (isto, str. 178. – *Djakovački spasovdan*);

– *No tu ipak nijesu čisti posli, – promrmlja tata (...)* (Jagoda Truhelka, *Zlatni danci*, III, 1930., str. 52. – *Dusi domaćeg ognjišta*);

Mračni posli, naslov roman Honorea de Balzaca, prevela Eva Felner-Zdenković, 1977. (izvornik: *Une ténébreuse affaire*, 1841.);

Htio sam gledati svoje posle. (HT1, 14. XII. 1996., podnapis);

Majmunski posli (prijevodni naslov filma *Monkey business* braće Marx, HT III, 1998.; u engleskom jeziku *monkey business* pojavilo se prvo u američkom, 1880.–85., a značenje je "lakoumno ili štetno ponašanje; neprilično držanje; lukavština, prijevara" (*Random House Webster's Unabridged Electronic Dictionary*, 1996.). U *Englesko-hrvatskom rječniku* Rudolfa Filipovića (1998.) dano je *to be (get) up to monkey business (tricks)*, s prijevodom *spremati, praviti psine, praviti gluposti*.

Treba znati da je u oba slučaja množinski oblik *posla* i *posli* stilski veoma izražajan: radi se o stilskoj obilježenosti, jer je neobilježena, neutralna množina *poslovi*, o čemu je pisao u svojem članku S. Babić. Zanimljivo je da se nađe i primjera za spomenute frazeme s "ispravnom" množinom:

Još dan prije osjetio je Marko, da u kući nisu čisti poslovi. (Živko Bertić) (Julije Benešić, *Rječnik hrvatsko-književnog jezika od Preporoda do I. G. Kovačića*, sv. 10, 1989.)

Ostali su primjeri u Benešićevu rječniku obični, a za množinu su dana dva oblika: *posli* i *poslovi*.

No takav frazem možemo naći i s jedninskim oblikom:

Meni se sve čini, da tu nije čist posao. (Vilim Korajac, *Humoristička djela*, 1918., str. 97. – Šijaci)

Očito je da je jača izražajnost nečega što nije obično – a oblik (*nisu*) *čista posla* sigurno je manje običan nego *čisti posli*, što je pak manje obično nego *čisti poslovi*, *čist posao*. Ali za izražajnost, oblik *čista posla* dobar je. Kao što je napisao S. Babić 1966.: "te se veze upotrebljavaju u posebnom značenju, u njima je sadržano pejorativno, pogrdno, prezrivo značenje. Obična množina toga pejorativnoga značenja nema."

Tako i oblici *naša posla*, *čista posla* i slični pripadaju hrvatskom jeziku; nema im se što prigovoriti. Da su dobri, pokazuju nam i primjeri što sam ih ovdje dao.

Mijenjati takve frazeme bez razloga, radi "čišćenja" jezika – to bi baš bilo *naša posla*.

Alemko Gluhak

NEWSLETTER?!

vo cijele male vijesti iz *Večernjega lista* od 25. siječnja 2000.:

Croatia banka priprema newsletter

Croatia banka razmišlja o izdavanju newslettera koji bi izlazio tri do šest puta na godinu. Bilten bi, među ostalim, obrađivao aktualne događaje iz svih područja rada Banke i komintenata te predstavljao osobe i poduzeća s kojima suraduju. Kratkim komentarima pratila bi se važnija gospodarska i politička događanja koja utječu na bančine tržišne pozicije, a ne bi izostali ni prikazi i recenzije stručnih izdanja i skupova.

Detalje oko pokretanja toga biltena Banka će precizirati već za dva dana, a bude li interesa za pokretanje, projekt bi mogao vrlo brzo zaživjeti. (sav)

Ukupno, s naslovom i potpisom, devedeset i jedna riječ. O novinskosti i novinarskosti te o skladnosti i neskladnosti toga teksta možda i ne bi trebalo mnogo pisati, no tu nedostaje pokoji zarez, ima viška velikoga slova...

Ali – što je to *newsletter*?! Zapravo nas potpisani *sav* uči što je to, jer u prvoj je rečenici to *newsletter*, a već drugom objašnjava se da se radi o *biltenu*. Ono što se desetljećima u hrvatskom jeziku zove *bilten* – *sav* (i podosta drugih ljudi!), zbog svojega nemara prema jeziku, naziva *newsletter*. Ne *njuzleter*, nego baš *newsletter*. Jedanput u naslovu i jedanput u tekstu *newsletter*, dvaput u tekstu *bilten*. A ukupno ni sto riječi!